

## Posudek vedoucího bakalářské práce Alice Kolihové s názvem „Mezidruhové interakce záchranné stanice: případ z Plzeňska“

Alice Kolihová se ve čtyřech kapitolách, úvodu a závěru věnuje na 76 stránkách problematice záchranných stanic z perspektivy soudobé environmentální antropologie a etiky. Práce je to v mnoha aspektech zdařilá. Je potřeba ocenit to, že autorka jasně definuje výzkumné otázky a rovněž využívá více metod (pozorování, rozhovory, analýza dokumentů), které umě kombinuje a taky detailně v metodologické sekci představuje. Díky tomuto přístupu pracuje s diverzitou zdrojů – od antropologických, přes přírodovědné, až po weby, vyhlášky, statistiky a legislativu. Nutno říct, že většinou se jí daří je propojovat, ale zároveň rozlišovat jejich jinakost. Kolihová prokazuje analytické a interpretační schopnosti – i tím, že se v empirické části dokáže vracet k některým konceptům z teoretické části a umí je tak diskutovat či aspoň zmiňovat nad vlastními daty. Podobný návrat činí i v závěru, byť tam by ona závěrečná diskuse konceptů a materiálů mohla být trochu robustnější. V neposlední řadě je u Kolihové patrná schopnost kategorizovat a systematizovat data – a to nejen když typologizuje vícedruhové interakce, ale hlavně když pojmenovává několik hlavních sociálních rolí, které zvířata v zkoumané záchranné stanici získávají. Mimo to cením odvalu autorky pustit se do problematiky aktuálních debat tzv. vícedruhové etnografie s vlastním etnografickým výzkumem. Práce obsahuje řadu odkazů na soudobé i nedávné texty v této oblasti zkoumání a Kolihová prokazuje jejich porozumění. Ba co více, zaměřením právě na záchranné stanice se jí podařilo nalézt nikoli plně prozkoumanou badatelskou niku, kterou tak zdařile vlastní prací částečně vyplňuje. Díky tomu autorka skutečně přichází s dílčími zajímavými tvrzeními či konceptuálními aplikacemi – například když na příkladu kontroverze živě streamované čapí infanticidy ukazuje, jak záchranná stanice je plně zapuštěná v dichotomii příroda vs. kultura tím, že zachraňuje jen zvířata z konfliktů s člověkem (po kontaktu s kulturou) a nikoli ty z konfliktů v rámci přirozeného výběru (po kontaktu s přírodou). Stejně tak považuji za zajímavou tenzi, respektive dynamiku kolem ekonomie afektů a emocí – na straně interní si pracující ve stanici snaží vytvořit citový odstup od zvířat, protože jsou divoká a nikoli domestikovaná a na stranu vnější naopak stanice cíleně pracuje s sentimentálními příběhy a biografiemi konkrétních zvířat při styku s veřejností kvůli kultivaci přízně i přísunu prostředků. V neposlední řadě považuji za nosný koncept zachranitelnosti, který autorka žel jen letmo zmiňuje, ale více nerozpracovává: stanice se totiž stává záchrannou jen pro tzv. původní druhy (např. bobr), kdežto pro ty nepůvodní-invační se naopak stává stanicí smrtící (např. nutrie). Ukazuje tak konkrétně působení moci prostoupené ochrannou přírodou, která privileguje a vyděluje zvířata podle konzervativních principů původnosti. Přes všechna tato nesporná pozitiva nicméně práce obsahuje i řadu problematických pasáží a aspektů. V první řadě je na práci patrné, že je šitá horkou jehlou, čemuž odpovídá i moje zkušenost vedení práce – škoda delších proluk v komunikaci i jistého chaosu v organizaci, díky kterým bylo na všechno málo času. Tato skutečnost se projevuje na kvalitě práce hned v několika důležitých aspektech. V první řadě je to velmi skromný počet pěti dní v terénu (str. 33). Obdivuji autorku za to co všechno dokázala „vyždímat“ z tak krátkého času, stejně jako cením diverzifikace metod doplněním např. o analýzu dokumentů. Přesto by si i etnografie v rámci bakalářské práce zasloužila více pobytu v terénu. Stejně tak jako „nedopečený“ působí jazyk práce, ve kterém se místy vyskytují dlouhé a těžko srozumitelné věty, stejně jako kostrbaté osvojování antropologického konceptuálního jazyka – například, když Kolihová v abstraktu rozumí záchranné stanici jako „multilokální kolekci situovaných událostí ovlivňovaných různými aktéry“ (str. 7). S tím souvisí i ambice autorky jít „s kanónem na vrabce“ po teoretické stránce. Kolihová se snaží postihnout snad všechny problémy spadající do kategorie přírody – od biodiverzity, přes klimatickou krizi, až po urbanizaci či domestikaci. Autorka tak zmiňuje celou řadu těžkotonážních konceptů a škol od antropocénu, přes lidskou civilizaci, intersubjektivitu, agency, péči až po vybrané přístupy z environmentální etiky. Budiž k dobru autorky, že k některým z nich se dokáže vrátit, jak už píšou

výše, v empirické části, přesto mám ale pocit, že se autorka snaží skočit příliš do šířky na úkor skoku do hloubky. Zejména teoretická část tak působí příliš grandiózně, přelétavě, megalomansky, což je i moje hlavní výtká celé práci. Má-li být jednou z osvojených dovedností při psaní BP schopnost a umění akurátního konceptuálního zúžení problematiky, pak Koliňové rámování o takovém osvojení příliš nesvědčí. Práci by prospělo, kdyby ubrala na množství konceptů, věnovala se jen dvěma či třem a ty naopak držela při životě po celou dobu textu. Za menší problémy práce pak považuji drobné nesrovnalosti a protiřečení, které autorka nechává nevysvětlené – např. autorka tvrdí, že pracovníci cíleně nedávají zvířatům ve stanici jména, ale o pár stránek později píše o tom, jak hlavní informátor Dlask krátce po tom, co z mrazáku plného zmražených kuřátek rutinně nakrmil Adélu, Kubu a káně lesní, co se tu teď rehabilituje.“ (str. 50) Kdo je Adéla a Kuba? Nevíme. Proč mají jména? Taky nevíme. Stejně tak za ne příliš šťastné považuji to, že autorka občas opakuje citace z terénu na více místech.

Pro všechno výše napsané práci určitě doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit spíše známkou 2 než známkou 1, byť po excelentním výkonu u obhajoby bych se ani známce 1 nebránil.

Otázky do diskuse:

1. Je podle autorky v antropocénu možné lidsky nezasahovat do přirozeného výběru, což je hlavní kritérium dynamiky pomoci ze strany zkoumané stanice?

2. Autorka sice píše o etických aspektech zkoumání a o tom, že postupuje podle etické směrnice CASA. Zároveň ale vstupuje do vod vícedruhové interakce a přiznávání aktérství zvířatům, včetně jejich subjektivity. V práci ovšem vůbec neřeší otázku etiky výzkumu po vícedruhovém obratu. Je možné a kýžené podle autorky získávat informovaný souhlas i od zvířat či potřeba řešit jejich anonymizaci?

V Rožnově pod Radhoštěm 27. srpna 2024,



Bob Kuřík, Ph.D.